

OHJEITA HIRVISEURUEELLE 2011

Nämä ohjeet on laadittu Haapakosken hirvimiesten perinteisiä jahtitapoja seuraten. Tavoitteena on jahdin selkeys ja miellyttävyys sekä ehdoton turvallisuus. Tekstiä on paljonlaisesti, ja siitä toivotaan olevan hyötyä varsinkin vähemmän kokeneille hirvimiehille. **Vinolla (kursiivilla) ja vahvennetulla kirjoitetut ohjeet ovat noudatettavia määräyksiä. Nämä ohjeet on syytä lukea ajatuksella myös kokeneen hirvimiehen ainakin aina uuden jahtikauden alkaessa.**

Yleisiä turvallisuusohjeita:

Turvallisuus hirvijahdissa edellyttää, että kaikkia vaatetuksesta, aseiden käsittelystä ja jahdissa käyttäytymisestä annettuja ohjeita tinkimättä noudatetaan.

Jokaisella jäsenellä on oikeus puuttua havaitsemiinsa turvallisuusepäkohtiin. Pidä huoli, että olinpaikkasi tiedetään. Näkyvyyttä lisää täyspunainen haalari tai ainakin takki, samoin punainen repu tai repun lippa. ***Osoitetulta passipaikalta poistuminen on kiellettyä muulloin paitsi kaadolle mentäessä.*** Pidä huoli myös aseesi ja mahdollisen kiikarin moitteettomasta kunnosta. Laukaisukoneiston likaisuus saattaa aiheuttaa aseiden tarkoituksettoman laukeamisen. On aina muistettava, että hirviase on todella tehokas tappoväline ja varsin vähäinenkin henkilöön kohdistuva vahinko on yleensä kohtalokas. Asetta käsiteltäessä on aina muistettava ehdoton varovaisuus. Siksi noudatetaan aina seuraavia ohjeita vahingon mahdollisuuden vähentämiseksi: ***Ase ladataan vasta passipaikalla ja silloinkin piipun osoittaessa poispäin lähistöllä olevista henkilöistä ilmaan tai maahan, koska joskus sattuu aseiden laukeamia latauksen yhteydessä. Ampua ei saa, jos on vähänkään epäilyä, että laukaus saattaa aiheuttaa turvallisuusriskin (seurueen jäsenille, ulkopuolisille tai omaisuudelle). Siksi passiketjun, ihmisten suuntaan yleensä tai pitkintiehen ei saa koskaan ampua eikä pienessä kulmassakaan näihin nähden.*** Huomaa, että ampumatta jäänyt hirvi usein tulee seuraavalle passimiehelle, tai saadaan kaadetuksi seuraavasta operaatiosta. ***Aseiden lataus puretaan aina ennen passipaikalta lähtöä.*** (lähes joka vuosi asetta tyhjennettäessä tapahtuu "mättääseen ampumisia"). ***Toisen aseeseen ei saa ilman lupaa koskea. Ajoneuvossa ase kuljetetaan ase-pussissa.*** Jahdin kannalta kaikki "sooloilu" ja äärimmäisissä tilanteissa ampuminen on turhaa, eikä aiheuta muuta, kuin tympeää mieltä. Merkkilaukauksia ei ammuta eikä ns. "loppusotaa" liioin ammuta.

Toimitaan ryhmissä

Jahtipäälliköt jakavat hirviseurueen tarkoituksenmukaisiin ryhmiin ja valitsevat ryhmänjohtajat. ***Ryhmänjohtaja järjestää ryhmänsä tekemiset passiin järjestyttäessä, sekä valvoo, että ryhmän jäsenet tekevät, mitä on määrätty.*** Hän seuraa myös kaatuneitten hirvien käsittelyä ja tienvarsiin vetoa, sekä valvoo ryhmänsä toimintaa teurastamossa. ***Ryhmänjohtajan sana on laki.***

Passiin meno ja järjestyminen:

Passituksen järjestämisestä koirajahdissa on enemmän tekstiä osassa Hirven metsästys pysäyttävällä koiralla seuruejahdissa. Passiin mennään turhaa ääntä pitämättä, eritoten ääneen puhuminen erottuu hyvin luonnon äänistä ja kuuluu kauas ollen pahaksi koko passitukselle. Aseen lukon käsittely aiheuttaa helposti koviakin ääniä, samoin pinnoittamaton äänenvaimennin osues-

saan risuihin. Passipaikat sijoitetaan annetun ohjeen mukaan huomioiden tuulen suunta. Tuulen päällä olevaa passitusta tarvitaan lähinnä estämään hirvien pakeneminen alueelta vastatuuleen, joskin harvahko passitus saattaa johtaa siihen, että hirvet yrittävät paeta passimiesten välistä. ***Ryhmänjohtaja vie ja järjestää passipaikat, sekä selostaa ampumasektorin ja seuraavan miehen paikan mennen itse viimeiseksi huolehtien yhteydenotosta vierusryhmään.*** Välittömästi paikan saamisen jälkeen passimies selvittää etumaaston (ampumasuunnan) ja sen turvallisuuden ja luo mieleensä tähtäyslinjat sekä arvioi lähialueen kiintopisteiden etäisyydet. Huomaa, että aukolla matkat arvioi poikkeuksetta todellista lyhyemmäksi. Varmista vielä, että olet tarkkaan tietoinen lähipassimiesten sijainnista.

Hirven tunnistaminen:

Tarkkaile tulevaa hirveä tai hirviporukkaa siten, että tiedät minkälaisia ja montako niitä on tulossa. Pidä mielessä ohjeet sallituista kaadettavista. Huomaa, että porukka saattaa olla isokin ja hajallaan ja sopivin ammuttava ei tule ensimmäisenä. ***Muista, että vasallista naarasta ei saa ampua, eikä yleensääkään, ennen kuin on varma siitä, mitä ampuu.*** Myös annettuja ohjeita sukupuolen ja iän suhteen on noudatettava. Huomaa että hirvikannan arvokkain osa ovat naaraat, joiden ikähaarukka on 4 – 13 vuotta. ***Naarasta, jolta vasa(t) on kaadettu tulee samassa operaatiossa päästää passituksen läpi.***

Hirven tuntomerkkejä:

- sarvet=uros, puolitoistavuotiaan tapit "katoavat" helposti oksistoon, eivät näy ilman kiikaria yli 70m etäisyydeltä.
- sarveton=naaras tai vasa, naaraan pitkät korvat voi helposti nähdä "moposarvina"
- sarveton, pieni, pörröinen säkä, joskus punertava, lyhyt kiilamainen turpa=varmasti vasa
- reisien takaosan vaalea karvoitus jatkuu häntään saakka=varmasti naaras

Hirven ampuminen: HARKINTAA

Hirven saa ampua vain annettujen kellonaikojen välissä, ellei vouti muuta määrää. Kun olet varmistunut siitä, mitä passiisi on tulossa, säilytä malttisi. Muista, että hirven tullessa passipaikalle ja kaatotilanteen lähestyessä kylmä harkintakyky heikkenee kokeneellakin hirven kaatajalla ja toimintaohjeet tulevat enemmän "selkäytimestä" joten alitajuntaan on syytä iskostaa tietyt perusperiaatteet. Hyvä on muistaa, että juoksevaa hirveä ei ole syytä ampua metsässä 20 - 50 m kauemmaksi, eikä aukeallakaan 75 m kauemmaksi, koska ennakon arviointi on vaikeaa. Seisovaa hirveä ei ole syytä ampua metsässä yli 75 m eikä aukeallakaan 120 m kauemmaksi, ellei tunne tarkasti kykyjäsi ja aseesi käyntiä. Käytä paikallaan olevan hirven ampumiseen puunrunkoa tukena. Lisäksi rauhallisesti tuleva hirvi on syytä päästää mahdollisimman lähelle. ***Selvästi kaverille menevää hirveä ei saa ampua. Hirvi on aina jossain vaiheessa ohi mennessään kylki ampujaa kohti, odota sitä hetkeä. Ammu hirveä aina rintakehän alueelle. Hirveä ei saa ampua risukkoon eikä oksiston läpi, koska pienikin risu riittää poikkeuttamaan luodin radaltaan. Useampaa hirveä ei saa ampua, ennen kuin on varma edellisistä osumista.***

Ampumatausta on aina varmistettava. Huomaa, että aavalla ja vähäpuustoisella alueella luoti lentää pitkään, huomaa myös kimmokevaara, sillä vedestä, lumesta ja tasaisesta maasta luoti aina nousee ylös lähes täydellä nopeudella, jos iskemä on 20 - 30 m päässä tai etäämmällä ampujasta. Samoin ***varmista, ettet ammu koiraa. Ensimmäisen laukauksen osumasta on oltava varma,*** ei saa kokeilla, josko osuisi. On

todettu, että paikkolaukausten osumistodennäköisyys ja ”laatu” on jopa vain murto-osa ensimmäiseen laukaukseen verrattuna.

Lisälaukauksia on tarve ampua vasta, kun tietää osuneensa huonosti tai hirvi pakenee ilman mitään merkkejä yli 30 - 50 m, tai nousee pystyyn kaatumisensa jälkeen tms. Liikkuva hirvi ei juuri ”merkkää” osumaa. Mikäli seisova hirvi ryntää heti laukauksen jälkeen, on se merkki osumasta, ohiamuttu hirvi ei säpsähdä laukausääntä, eikä luodin lentomelua. Vasa erkanee usein emästään hyvän osuman jälkeen. Muista, että suoraan poispäin pakeneva hirvi ei kaadu kinkuille ampumalla, vahinko vain on 400 €. **Suoraan poispäin pakenevaa hirveä ei saa ampua** (paitsi haavatilanteissa, jolloin pitää yrittää mahdollisimman ylös selkärangan osumista). Huomaa, että joka vuosi muutamat paistit pilataan ampumalla.

Lähesty kaatunutta hirveä sen selän puolelta aina ladatun aseensa kanssa ja toimi ripeästi. Ylös säkään osunut laukaus pudottaa hirven heti mutta se voi myös nousta arvaamatta ylös ja kadota hyvin nopeasti. Jos koira on kaadolla ammu armonlaukaus vai pakottavassa tilanteessa (hivellä on pää pystyssä tai se yrittää pystyyn). Vie aseensa piippu kiinni hirven niskaan, niin laukaisuääni katoaa. Pään ammuttu laukaus rikkoo aina kuitenkin kalloluun, ja mahdollisten sarvien arvo alenee. Pistä hirvi armonlaukauksen jälkeen katkaisten isot kaulasuonet. Keuhkoille ammutun eläimen veri on rintaontelossa, eikä sitä silloin juurikaan tule suonista (eikä pisto ole edes välttämätön). Pistoksi riittää se, kun painaa puukon kaulakuoppaan, ja vetää pois viiltäen kaulan poikkisuuntaan.

Hirven haavoittuminen

Mikäli hirveä on ammuttu on siihen myös osuttu, kunnes muuta todetaan. Toteamisen valvoo ryhmänjohtaja, joka huolehtii siitä, että tapahtumasta annetaan välittömästi tieto jahtipäällikölle.

Mikäli hirveä ei löydy 200 - 300 m matkalta ampumapaikasta, mutta veripisaroihin löytyy, on hirvi haavoittunut. (liiku aina hirven jälkiä sotkematta, merkkää jäljet paperinpaloin tms.) Tällöin koko jahti keskeytetään ja miehet jäävät paikoilleen odottamaan lisäohjeita radion kautta. Radiolla ilmoitetaan, minkälainen hirvi on haavoittunut ja minne hirvi on todennäköisesti menossa. Samalla määrätään jatko-operaation ajankohta. Hirvelle annetaan tunti-puolitoista rauhoittumisaikaa ennen jatkotoimia. Mikäli hirvi on operaatioalueen sisäpuolella, yleensä jatketaan samaa operaatiota tilanteen riittävästi selkiinnyttyä. Mikäli haavoittunut hirvi on operaatioalueen ulkopuolella, on syytä varautua nopeaan uudelleenryhmittymiseen.

Mikäli verta ei löydy maasta, puista tai varvuista 200 - 300 m matkalta, jatketaan hirven seuraamista runsaaseen puoleen kilometriin saakka edelleen hirven kulkureitti merkiten. Käsien varpuja pyyhkien löytyy helposti verta, jota ei muuten näe. On syytä huomata, että ylämahaosumasta ei tule verta juuri lainkaan, vaikka hirvi aina kuolee. Ylämahaosuman verta saattaa olla vähäisiä määriä puiden oksilla n. 1,5 m korkealla. Mikäli verta ei löydy, palataan ampumapaikalle. Ampumapaikalta ohjaten selvitetään mahdolliset osumat puissa.

Operaation jälkeen ohiampumistilanne vielä varmistetaan voudin toimesta. Mikäli haavoittunut hirvi ylittää metsästysseuran rajan, otetaan yhteys naapurivoutiin ja suunnitellaan jatkotoimet yhdessä. Oma jahti on siltäpäivää useimmiten ohi.

Haavoittumispaikalla:

- **Pysy rauhallisena**

- **Haavoittajan on ehdottomasti puhuttava niin, kuinka asiat ovat. Myös tilanteet, joissa on ampunut tai saattanut ampua useampaa hirveä, on ehdottomasti tuotava julki**, sillä suhteel-

lisen usein on käynyt niin, että hirviä jää ketuille puhtaasti epähuomioonkin seurauksena. **Jokaisen on pystyttävä osoittamaan ampumapaikkansa**, joten se on syytä jotenkin merkitä esim. paperin paloin tai jättämällä reppu tms. ampumapaikalle. Ampumapaikka, ampumasuunta ja hirven sijainti ampumahetkellä katoavat metsässä todella helposti. **Ampumiensa laukausten lukumäärä ja ampumasuunnat on pystyttävä jälkikäteen osoittamaan. Jokaisen on tiedettävä, minkälaista hirveä on ampunut ja missä asennossa hirvi oli laukaushetkellä. Hirven tulojäljet ampumapaikalle ja pakojäljet on pystyttävä erottamaan.** Hyvin tavallista on, että haavoittaja ei tiedä montako laukausta on ampunut eikä edes sitä minkälaista hirveä on ampunut. Mikäli hirveä todetaan ammutun ohi (laukaus puussa ennen hirveä, tai takana korkealla tms.) jatkuu jahti normaaliin tapaan. Mikäli haavoittuminen todetaan, tehdään hirviasetuksen määräämät toimenpiteet. Loppuun saakka selvittely saattaa kestää päiväkausia.

Hirven avaaminen

Kaataja avaa aina hirsensä, ensimmäiset kokeneempien ohjaamana. Mahat ja suolisto menevät puukolla erittäin helposti puhki ja niistä valuva ”mauste” huonontaa lihan laatua. Huomaa, että rinta- ja mahaontelo ovat terveellä hivellä steriilejä. Keuhkoille ammutun hirven veri on rintaontelossa, josta se tulee ulos pallean avaamisen yhteydessä. Siksi on parasta tehdä suolistus mahan avaamisen jälkeen peräpäästä alkaen. Peräsuolen ja virtsarakon sisältö on syytä tyhjentää ulos ennen niiden irrotusta. Kurkkutorvi on syytä katkaisun jälkeen solmia, ettei pötsin sisältöä valu rinta- tai mahaonteloon. Pieni nippuside on kätevä suolen sulkemisessa. Aikuisen hirven avaaminen on melko vaikeaa tehdä yksin.

Passista poistuminen

Jokainen pysyy paikallaan operaation loppuun. Operaation loputtua kokoontutaan mahdollisille kaadoille. Mikäli kaatoja ei ole tullut, poistutaan passista viivyttelemättä ryhmänjohtajan mukana määrätylle kokoontumispaikalle, muuten **jokainen osallistuu hirvien vetoon.** Mikäli on tehnyt tulet passipaikalleen, on ne sammutettava kunnolla. Mikäli jatko-operaatiot tehdään lähialueella, on passista syytä poistua varsin äänettömästi.

Toiminta koirajahdissa

Koirajahdista on enemmän asiaa kohdassa: Seuruemetsästys pysäytävällä koiralla.

Hyvä hirikoiraa on erittäin arvokas (käyttövalio 4000 – 6000 € kaksoisvalio jopa 10000 €). Jos sääntöjen vastaisella menettelyllä pilaa koiran, on **ampuja korvausvelvollinen vahingosta.**

Koiraa ohjaa koiran omistaja tai muu kyseisen koiran käsittelyyn pystyvä henkilö. Pääosin koiran ohjaukseen tarvitaan vain yksi henkilö.

Voudit järjestävät sääntöjen mukaan koirien operointialueet. Koiraa kohti määrättävistä passimiehistä päättää vouti (ryhmittäin), jonka jälkeen **ryhmänjohtaja järjestää koiraooperaatiot yhteistyössä koiran ohjaajan kanssa.** Ryhmänjohtaja on tässä asemassa osajahdin päällikkö, mikäli hänet on ilmoitettu riistanhoitoyhdistykselle varapäälliköksi. Koirajahdissa passiin määrätty miehet pysyvät paikoillaan tai siirtyvät tarvittaessa ryhmänjohtajan komennosta. **Passimies ei koskaan saa hiipiä haukulle, (ellei siihen anneta nimenomaista lupaa ja koiraa seuraava ryhmä ja muut passimiehet ole siitä tietoisia).** Koirajahdissa hirvien liikkeiden johdosta voi passiin järjestäminen vaatia hyvinkin nopeita muutoksia.

Mikäli haukussa on emä vasoinen, on erityisesti tästä syytä saada tieto passimiehille, koska naaras ”komentaa” vasat jäämään sivuun ja johdattaa itse koiran pois, näin ”yksinäinen” nuppua tulee helposti kaadetuksi. Koiranohjaajan on pyrittävä selvittämään haukussa olevien hirvien määrän ja laatu ja ilmoitettava tieto muille jahtiin osallistuville.

Kun hirvi kaadetaan koiran työskennellessä hirvellä noudatetaan seuraavia ohjeita: **Ennen ampumista on tarkistettava, ettei esim. hirven läpi menevä luoti osu koiraan, tai paineaalto iske koiran korville eikä koiran yli saa ampua.** Äänenvaimentimen käyttö hirviaseessa on erittäin suositeltavaa niin omien, kun koirankin kuulon suojelemiseksi. Huomaa aina, että paineaalto leviää ympäristöön voimakkaana ampumasuuntaan ja aina noin 90° kulmassa ampumasuunnan molemmin puolin. Paineaalto on vaarallisen voimakas noin 20 - 30 m etäisyydelle saakka.

Kun hirvi on kaatunut, saattaa koira "omia" hirven. Hirven pisto voi olla hankalaa koiran ärhäkän käytöksen takia, **koiraa ei saa kuitenkaan kohdella kaltoin tässä tilanteessa**, vaan koiran huomio tulee kiinnittää muualle piston ajaksi. Koiran ärhentely ei jatku kaadolla kovin pitkään, joten suolistus voi vähän odottaakin. **Koirien tappelu kaadolla on estettävä viemällä toinen koira kaadolta pois. Koiran kiukku kohdistuu toiseen koiraan ennen ihmistä.** Koira(t) on yleensä syytä pyrkiä kytkemään kaadolla.

Radiopuhelinten käyttö:

Hirviseurueen jahdinaikainen yleistiedotus pelaa parhaiten radiopuhelimilla.

Radioliikenteessä noudatetaan seuraavia periaatteita, koska puhelinsalaisuutta ei ole: Keskustelu aloitetaan esim. kysymällä 'kuuleeko Matti' tai 'kuuleeko vouti' käytetään siis vain etunimiä tms. Asiat selvitetään lyhyesti tarvittaessa 'koodikieltä' käyttäen. **Kaikki tarpeetonta tai jahtiin kuulumatonta puhelinkeskustelua on syytä välttää.** Tarvittaessa kuuluvuuden parantamiseksi keskustelun ulkopuoliset toimivat viestin välittäjinä. Keskustelut päätetään molemminpuoliseen toteamukseen 'loppu'. WHF- puhelimen kuuluvuutta maastossa voi lisätä laittamalla noin metrinmittainen taipuisa johto roikkumaan puhelimen rungosta (vaikka vaatetuksen alle). Keskusteluista suuri osa on syytä hoitaa kännyköillä.

Teurastamovuoro

Teurastamon aputoista pidetään huolta aina viikonloppu kerrallaan. Toimintaa johtaa ryhmänjohtaja. Siivoukseen (ja muihinkin seurueen talkoisiin) osallistumisesta pidetään kirjaa. Töihin kuuluu kelvollisen jätteen (pää, selkärangat ym. pehmeämmät luut ja hylkylihan) jauhaminen koirien ruoaksi, nahkojen pinoaminen ja suoлаaminen, välineiden ja teurastamon perusteellinen puhdistus kuumalla vedellä, lihatukien suoлаus, samoin lattiakaivojen suoлаus pakkaskautena. Myös teurastamon ympäristö pidetään siistinä ja järjestyksessä.

Muita ohjeita

Autoilla ei saa tukkia metsä- eikä viljelysteitä. Pelloille ei saa ajaa autoja ilman maanomistajan lupaa. Kuljetaan autot täynnä. Passimiesten liikkumiseen yksin autolla pitää olla hyväksyttävä syy, koska yksin autoiluun näyttää liittyvän ei toivottuja ilmiöitä ja ohjeiden rikkomisia. **Metsästyskortti, ym. paperit on aina oltava mukana** ja mikäli ne ovat jääneet kotiin, on parasta lähteä niitä heti noutamaan. Henkilökohtaisten varusteiden lisäksi jokaisella on oltava mukana **terävä puukko ja köysi. Alkoholi-pitoisia juomia ei saa kuljettaa mukana maastossa. Jos on krapulassa, on parasta ilmoittautua "muihin töihin".** Mikäli oma terveydentila ei salli normaalia jahtiin osallistumista, tai on esimerkiksi lääkitys, jonka otossa saattaa tarvita apua, on asiasta ilmoitettava voudille ja ryhmänjohtajalle tarvittaessa lääkärintodistuksen kera. Kenenkään ei saa vaarantaa terveyttään jahdissa. **Seurueen jäsenten tulee käyttäytyä kohteliaasti muita jäseniä kohtaan. Riidan haastaminen, riitelyyn osallistuminen,**

"kränkkääminen" osoittaa, että jäsen ei sovi seurueeseen. Jos jonkin toisen seurueen jäsenen tekemisiin on "sanomista", on parasta että sanomisen hoitavat voudit.

Hirvijahti on porukkahommaa, jossa jokaisen tulee tehdä osuutensa kykyjensä mukaan ja hiukan enemmänkin. Hyvällä yhteistyöllä saadaan hirvet kaadetuksi ja jahdissa säilyä miellyttävä tunnelma. Toimitaan annettujen ohjeiden ja hyvien tapojen mukaan, niin pääsemme kokemaan ikimuistoisia elämyksiä, joista riittää pitkästi kerrottavaa.

Hirven seuruemetsästys pysäyttävällä koiralla

Hirvenmetsästys järjestetään pääosin koirajahtina, jolloin koirille määrätään maastot etukäteen ja koiramiehet voivat mennä maastoihin ennen passituksen järjestämistä jo aamuhämärissä. Muu seurue kokoontuu metsästysmajalle myöhemmin ja passitukset järjestetään sitä mukaa, kun haukkuja ilmenee.

Lyhyesti todettuna jahti etenee seuraavasti: Haukun jatkuttua jonkin aikaa tehdään haukusta katsoen tuulen alle tai sivutuuleen passitus. Varovaisella painostuksella laitetaan hirvi / hirvet liikkeelle myötä- tai sivutuuleen passitusta kohden ja hirvi / hirvet kaadetaan rauhalliseen siirtelyyn hirven tarkkaillessa painostajien liikkeitä ja hajuja. Jahtitapa vaatii taitoa sekä koira- että passimiehiltä. Ennen kaikkea passitus tulee järjestää äärimmäisen varovasti; autoilla ajellaan hitaasti, ovat avataan ja suljetaan äänettömästi, ei puhuta ääneen ja aseet ladataan äänettömästi. Järjestelyssä ei ole yleensä mitään kiirettä.

Hirvi

Hirvi on villieläin, jolle on pitkän ajan tuloksena kehittyneet äärimmäisen tarkoituksenmukaiset aistit ja rakenne pohjoisissa havumetsissä elämiseen. Hirvi on suden pääasiallista talviravintoa. Hirven ensisijainen puolustautuminen vaaraa vastaan on nopea pako. Hirvi liikkuu omia aikojaan lähinnä vain hämärän aikana syönnöstellen hiljakseen liikkuen. Sekin on syytä huomata, että hirvijahdissa ei tule kahta samanlaista tilannetta ja että yleispätevä ohjetta ei voi jahtiin antaa.

Hirvellä on erinomainen kuulo, voi sanoa, että jos kuulet oman liikkumisesi aiheuttamat äänet, kuulee hirvi ne niin kauas, että pakenee, ennen kuin näet sen. Passituksia järjestetään paljon metsäautoteiden varsiin ja esimerkiksi painonsiirto murskepinnalla jalalta toiselle kuuluu niin kovana äänenä, että hirvi kuulee sen vähintään sadan metrin päähän. Parasta on siis seisoskella murskepintojen ulkopuolella. Hirven hajuasti on erinomainen ja sopivissa tuulioloissa hirvi haistaa ihmisen ainakin kilometrin päähän. Hirvi pystyy hajun leviämistävän perusteella arvioimaan hajun lähteen etäisyyden. On syytä huomata, että hakuuaukolla tuuli pyörii arvaamattomasti ja haju saattaa siirtyä lähes sivusuuntaan tuuleen nähden. Savujen seuraamisella näkee paljon myös hajujen leviämisestä. Ihmisen haju on ehdoton vaarasignaali hirvelle. Hirven näkö on huonohko; se ei erota täysin liikkumatonta ihmistä vasta, kuin aivan äärestä, liikkeen se sensijaan havaitsee helposti. Hirvi muodostaa laajalta alueelta ympäristöstään hajujen ja äänten perusteella täysin selkeän kuvan, ennen kuin se liikkuu. Saatuaan pienenkin vihjeen ihmisestä se aina kiertää ko. paikan kaukaa. Voi sanoa, että vain täysin äänetön (ja hajuton) ihminen jää siltä huomaamatta. Hirvi saattaa seisoskella ja tarkkailla ympäristöään hyvinkin pitkään, jopa tunnin ollen näkymättömissä, mutta lähellä passimiehiä. Hirven normaali liikkuminen on hyvin varovaista ja siten lähes äänetöntä. Toisaalta sitten, kun hirvi päättää mennä, se myös menee, eikä sitä voi estää. Normaali tilanteessa vasat seuraavat tiiviisti emäänsä. Paniikkitalanteessa vasat saattavat olla kaukanakin emästään, ja naaras jättää ne varsinkin koirajahdissa johonkin suojaiseen tiheikköön houkutellen koiran peräänsä.

Haukkuun joutunut hirvi on aluksi äärimmäisen pakoherkkä ja saattaa jopa paeta heti koiran tullessa lähialueelle. Erityisen pakoherkkiä ovat

nuoret aikuiset hirvet. Tällöin usein pakovauhti on paniikinomainen ja niin kova, että koira ei sitä pysy mukana (joskin koira kyllä etenee jälkeä pitkin). Tällä tavalla pakenevan hirven ampuminen on useimmiten mahdotonta. Koiran tullessa hirville sen mukana on ainakin jahtipäivän alussa ihmisen hajua, joka osaltaan lisää pakoherkkyttä. Haukun jatkuttua tunnin – puolitoista hirven tarkkaavaisuus vähitellen herpaantuu ja se huomaa, ettei koirasta olekaan vaaraa. Hirvi saattaa hyökkäillä koiraan kohti silloin tällöin ja yrittää tehlata koiran. Merkki hyökkäyksestä on pään painaminen alas ja samanaikainen korvien painaminen taakse alaviistoon. Saman se tekee aikoessaan hyökätä ihmisen kimppuun. Jos hirvien lähelle on hiivitty niin, ettei hirvi ole lähestyjistä tietoinen se useimmiten seisoskelee tai makaa ja näyttää varsin välipitämättömältä. Usein sen paikannus on vaikeaa, koska se mielellään seisoskelee tiheiköissä. Helpoiten hirven havaitsee sen heilutellussa korviaan tai siirrellessä vähän vaaleita jalkojaan. Useimmiten ensimmäisen havainnon hirvestä saa seuraamalla koira, joka liikkuu ainakin vähän haukun seurauksena (vaalea häntä haukun tahdissa liikkuva häntä on helppo havaita). Jos hirvi katsoo suoraan lähestyjän suuntaan hiukan pää koholla ja korvat eteenpäin, on se tietoinen lähestyjästä ja varsin pakoherkkä. Ja hirvi jaksaa jotain epäilyttävää kuultuaan seurata lähestyjää hyvinkin pitkään. Mikäli hirvi aiotaan kaataa haukkuun saattaa helposti vierähtää puoli tuntia hirven ensinäkemästä, ennen kuin hirvi on siten näkyvissä, että sen voi kaataa. Kun olet haukusta ampumaetäisyydellä, jää paikallasi odottamaan, että hirvi vähän liikkuu. Ampumapaikan hakeminen liikkumalla johtaa varsin usein hirven karkkoamiseen.

Hirvi karkkoaa useimmiten varsin vähäisen häiriön seurauksena, vaikka suoraa ihmisen hajua ei sen sieraimiin tulekaan. Pienen kuivan oksan, muutamaa millia paksun, katkaisu riittää usein siihen että hirvet lähtevät liikkeelle. Liikkeelle lähtö on tuolloin kevyttä ravia ja jatkuu vain muutaman sata metriä. Hirvi pakenee mielellään myötätuuleen, että se voi hajuaistillaan tarkkailla perässä tulijaa. Kun karkko annetaan menemällä tuulen päälle, on lähestyminen syytä aloittaa useamman sadan metrin päästä, etteivät hirvet pakene kohtuuttoman kovaa. Jos hirvi saa ensimmäisen suoran hajuaistimuksen vaikkapa sadan metrin päässä olevasta ihmisestä, on pako usein kova ja saattaa jatkua useampia kilometrejä.

Hirveä on hyvin vaikeaa pakottaa menemään johonkin tiettyyn suuntaan ja siksi jahtijärjestelyt tulee tehdä niin, että hirvi tulee ammuttavaksi "vapaaehtoisesti". Hirvillä tuntuu olevan alueiden "kartta" päässään, niin taitavasti ne osaavat kulkunsa metsässä järjestää.

Muutama sana koirasta

Hirveä haukkuva pysäyttävä hirvikoira on pitkän jalostuksen tulos. Tällä tavalla toimivia rotuja on useita, eikä rotujen välisten erojen puntarointi ole erityisen hedelmällistä. Normaalisti hirvikoira on erittäin kiinnostunut hirven etsimisestä ja haukkumisesta ollen joskus jopa turhankin sitkeä.

Koira lasketaan hakuun aina oletetusta hirvien olinpaikasta katsoen tuulen alle. Osa koirista etsii ensisijaisesti jälkiä ja sellaisen löydettyään osaa edetä jälkeä hirven kulkusuuntaan ja ainahan jäljen päässä on hirvi. Koira pystyy seuraamaan hyvinkin vanhaa jälkeä (2 vrk), koska hirven sorkassa on hajurauhanen. Tällöin löytömatkat saattavat tulla pitkiksi. Osa koirista etsii hirveä ilmavainulla. Tällöin koira kiertää vaihtelevia lenkkejä käyden helposti kilometrinkin päässä ohjaajastaan. Saatuaan vähäisenkin hajun hirvestä koira alkaa tarkentaa hajun lähdeä, etenee metsässä siksakkia, useimmiten kuitenkin suoraan ja löytää hirven melko

nopeasti. Hyvissä tuuliloissa koira haistaa hirven ainakin noin kilometrin päästä. Usein koirat omaavat sekä jälki-, että ilmavainutaipumuksen ja käyttävät sitä, kumpi paremmalta tuntuu. Koira myös kuuntelee säännöllisesti mahdollisia hirven aiheuttamia ääniä. Haku saattaa kestää muutamasta minuutista pariin tuntiin, eikä hirveä aina löydy ollenkaan.

Kun koira lähestyy hirveä, alkaa haukkuminen usein kaukaa, useamman kymmenen metrin päästä. Haukku on aluksi varovaista, vähän kuin tiedotusta siitä, että täältä ei tule vaaraa. Koira siirtyy haukkumaan lähemmäs hirveä, kun hirvi sitä sietää. Mikäli haukku alkaa vähintään kolmensadan metrin etäisyydeltä ryhmästä ja ryhmä on liikkunut normaalin varovaisesti, jää haukku jo varsin usein löytöpaikalle. Jos haukussa on useampia aikuisia hirviä koira saattaa paimentaa kaikkia, ja vaihtaa haukun siihen joka teettelee lähtöä sakista. Aikuiset saattavat olla kymmenienkin metrien päässä toisistaan pysyen silti yhdessä. Haukussa olevat emä ja vasa(t) ovat lähes aina tiiviinä ryhmänä, lähes kylki kyljessä kiinni. Ryhmässä oleva uros pyrkii usein jättämään ryhmän ja koiran.

Koiran haukun tarkoituksena on ilmaista hirven olinpaikka ja peittää lähestyvien ihmisten aiheuttamia ääniä. Minkäänlainen haukku ei kuitenkaan täysin peitä liikkumisesta aiheutuvia ääniä, joten haukulle päästäkseen on syytä edetä varovasti. Kun hirvi karkkoaa, lähtee koira sen perään ja saattaa haukahtaa aika-ajoin, mikäli on lähellä hirveä. Jos hirven pako on raju (pakolaukka tai kova ravi) jää koira hirvestä jälkeeseen, mutta pakolaukka ei jatku muutamaa sataa metriä pidempään kerralla. Koira seuraa hirven jälkihajua ja saavuttaa hirven sen pysähtyttyä ja haukku alkaa uudelleen. Tätä saattaa tapahtua moneen kertaan päivän mittaan. Osa koirista ei lopeta hirvityöskentelyä koko päivänä vaan seuraavat ja haukkuvat hirveä jopa vuorokauden edeten siinä oheissa 25 km. Paljon pidempiäkin matkoja on todettu. Koiran haukun kuuluvuus riippuu mm. tuulen voimasta ja erityisesti sen suunnasta. Tuulen alle haukku kuuluu ainakin kaksinkertaisen matkan verrattuna siihen mitä se kuuluu tuulen päälle. Vanhemmuuttaan koiran äänen kuuluvuus vähitellen laskee. Varmaa päätelmää koiran etäisyydestä on vaikea tehdä pelkästään haukun kuuluvuuden perusteella.

Osa koirista on ohjaajansa hallussa hyvin, ja ne saadaan haukusta kutsumalla pois. Hyvä keino yrittää koira pois hirvityöskentelystä syntyy karkkotilanteessa, mikäli ehditään koiran ja hirven väliin autolla. Osaa koirista ei saa juuri millään keinolla lopettamaan ja silloin haukku jatkuu, ollaan sitten kenen metsästysmailloja hyvänsä.

Koirien luonteissa on suuria eroja. Jotkut ovat luonteeltaan hyvinkin lauhkeita eivätkä välitä kaatotilanteessakaan siitä, että jokin tulee kaadolle. Useimmat koirat omivat kaatoa jonkin verran ainakin nuorena, ja ilmaisevat siitä mielihiteensä. Kaadolle tuleva toinen koira johtaa poikkeuksetta tappeluun, ainakin urosten välillä ja tappelun voi parhaiten estää sillä että vie toisen koiran kaadolta pois. Osa koirista ei anna taputella itseään missään tilanteessa. Koira muistaa kokemuksensa läpi elämänsä. Jos esimerkiksi häätää väkivalloin koira pois kaadolta, muistaa koira tämän tekijän läpi elämänsä, eikä aina niin myönteisissä merkeissä.

Nuori koira

Nuori koira, joka vasta opettelee hirven haukkumista vaatii hyviä harjoitusmahdollisuuksia tullakseen hyväksi hirvikoiraaksi. Koiralle kaikkikin uudet asiat ovat sekä kiinnostavia että myös hiukan pelottavia. Koiralla on geeneissä kiinnostus hirven hajuun jos on ollakseen ja haukkuun, joka herää riittävän suuren eläimen liikkua (ja haukkua tulee kyllä autoille ja traktoreille jne). Kaikki koiran ensikokemukset vaikuttavat läpi sen elämän, ja jos koiralle tulee pelkoja joihinkin asioihin on pelkojen poisto erittäin vaikeaa. Siksi koulutusvaihe vaatii malttia ja kärsivällisyyttä.

Hirvikoiralle on tärkeä ominaisuus tietty itsenäisyys ja rohkeus liikkua. Pennulle tulisi antaa tilaisuus olla irti omista oloistaan ja oppia liikkumaan ympäristössään ja palaamaan omia jälkiään. Jos koira jätetään metsään, josta ei ole jälkivanaa kotiin, saattaa pentu hätäntyä, eikä sen jälkeen uskalla lähteä isännän jaloista pitkäksikään aikaa.

Koira tulisi kouluttaa mieluummin ilmapainuiseksi, jolloin haku on joutuisaa. Koulutus ei kuitenkaan ole erityisen helppoa. Pentua voi testata hirven jälkeen jo kaksi – kolmikuisena. Pentu tarttuu kuin takiainen hirven hajuun, vaikka ei tiedä itse hajun lähteestä mitään. Pentua ei saa missään tapauksessa päästää etenemään jälkiä pitkin eikä päästää hirville, ennen kun koira on lähes aikuisen kokoinen. Koiran täytyy pystyä liikkumaan nopeasti minkäläisessä maastossa tahansa, että se pystyy väisteleämään hirven hyökkäyksiä.

Kun koiraa viedään ensi kertoja hirville, kannattaa se tehdä ns. tietohirville, joita lähestytään tuulen alta siten, että koira saa niistä ilmapainun. Haju kiehtoo koiraa ja se kyllä lähtee etenemään hajun suuntaan. Kun koira näkee ensi kertaa hirven, saattaa se pelätä sitä. Haukku alkaa kuitenkin useimmiten ja koira voi haukkua hyvinkin 50 m päästä. Kun koira on ensi kerran löytänyt hirven ilmapainulla, tekee se sen todennäköisesti myöhemminkin. Jälkivainuinen koira on sinänsä yhtä arvokas. Koiraa ei kuitenkaan saa opettaa sille, että koiralle osoitetaan jälki ja pannaan menemään perään. Koira odottaa sen jälkeen aina että isäntä näyttää jäljen ja sehän ei ole tarkoituksellista.

Haukkuharjoituksia voi pitää pari kertaa viikossa, jos ne eivät ole kovin pitkiä. Kuivina lämpiminä päivinä ei pidä koiraa haukuttaa. Koiraa pitää hyviä runsaasti kaikista oikein tehdyistä asioista. Luoksetulon opettaminen on pennulle helpompaa, mutta todennäköisesti muutaman kaadon jälkeen luoksetulo ei onnistukaan.

Kun koira etsii itsenäisesti hirven, menee perässä, jos hirvi karkkoo ja ottaa uusintahaukun, on aika ensimmäisen kaadon. Siinäkin ei ole syytä hoppuilla. Koiran pitäisi antaa haukkua ainakin tunnin löytöhaukkua, ennen kuin haukulle yritetään hiipiä. Hirville pitäisi antaa pieni karkko, josta koira ottaa uusintahaukun, joka saa taas jatkua tunnin. Sen jälkeen saattaa olla aika ensimmäisen kaadon. Ensimmäinen kaato sinetöi koiran hirviveret.

Jahtijärjestelyt

Hirven ja koiran ominaisuudet tulee ottaa huomioon jahtia järjestettäessä. Parasta on, että koira saa etsiä hirven rauhallisissa ja ilman ihmisen hajua olevissa oloissa. Tarkoituksenmukaista on tällöin, että koirat viedään metsään ennen passitusten järjestämistä. Kun haukku saadaan ja se rauhaantuu, järjestetään passitus. Passitus asetetaan haukkun nähden tuulen alle tai sivutuuleen useamman sadan metrin, mieluummin puolen kilometrin päähän. Passitusrintama voi olla vähän kaarella tai vaikkapa V-muotoinen, mikäli metsän tiheys luo riittävästi turvaa. Passitus on aina järjestettävä turvallisuustekijät tiukasti huomioiden. Maasto ja hirvien luontaiset kulkusuunnat on myös otettava huomioon. Passiini on edettävä hyvin varovaisesti, autolla on ajettava hiljalleen, ovia ei saa paukutella, puhua ei saa muuten kuin kuiskaten, kävely tulee tehdä pehmeällä pohjalla, mitään kilahduksia ei saa kuulua jne. Kun passitus on saatu onnistuneesti paikalleen, lähtee sovittu henkilö kiertämään haukusta katsoen passituksen vastakkaiselle puolelle useamman sadan metrin päästä ja lähestyy haukkua hiljalleen. Hirvet karkkoavat haistaessaan tai kuullessaan lähestymisen. Kun lähestyminen tulee riittävän etäältä tuulen päältä, karkottuvat hirvet aina sopivalta etäisyydeltä ilman paniikitilannetta. Ampumismahdollisuudet muodostuvat hyväksi, jahti on metsästyksellisesti vaativaa ja antoisaa eikä muodostu

pitkäveteiseksi. Ammuttaessa on aina ehdottomasti huomioitava koira ja sen sijainti. Jahtijärjestely luo hyvät edellytykset sille, että hirveä voidaan ampua aina juuri oikeaan paikkaan keuhkoille. Laukauksia ei tarvita kuin yksi ja armonlaukauskin on turha, eikä sitä saa ampua lainkaan ilman pakottavaa syytä jos koira on kaadolla. Tulia ei tarvitse tehdä passipaikalle vaan vain kokoontumispaikalle, ja aikaa mukavaan yhdessäoloon jää riittävästi.

Toinen tapa pyrkiä kaatotilanteeseen on seuraavanlainen: Koiraryhmä lähtee liikkeelle kokoonpanolla jossa on esim. 3 – 5 jäsentä. He seurailevat koiraa haun aikana. Kun haukku on saatu ja on rauhaantunut paikalleen, lähdetään haukkua lähestymään. Tuolloin on liikuttava äärimmäisen varovaisesti. Vähäisetkin oksien katkomiset hirvi kyllä kuulee. Koivujen alta ei kannata kävellä, koska maassa on pientä ohutta koivunoksaa, jotka ritisevät joka askeleella. Hakkuuaukon tai harvennustyömaan yli ei juuri kannata yrittää. Usein ainakin alkusyksystä ojanpohjat saattavat olla hyviä äänettömään liikkumiseen.

Ohjaajaryhmä hajaantuu siten, että yksi etenee kohti haukkua ja toiset etenevät haukun vierelle ja ohikin sadanviidenkymmenen - parinsadan metrin päähän haukusta varovasti hiipien. Mikäli suoraan etenijä onnistuu kaatotilanteessa on asia valmis. Mikäli hirvi karkkoo, tulee se sopivilla järjestelyillä jollekin lähellä olevalle passimiehelle. Järjestely on erittäin tehokas, niin tehokas, että kokeissa ei hyväksyttyä suoritukseksi tällä tavalla saatua ampumatilaisuutta. Turvallisuuteen on tässä järjestelyssä kiinnitettävä runsaasti huomiota.

Haukun lähestyminen näköetäisyydelle saattaa onnistua myös siten, että kävelee ilman sen suurempaa varovaisuutta lähes suoraan haukulle vähän pitkää ja harvahkoa askelta ottaen. Hirvi saattaa olettaa, että tulossa on toinen hirvi ja hirven pääsee näkemään. Ampumaan ei tällaisessa tilanteessa välttämättä pääse, koska hirvi näkee tulijan ja pakenee, kun tulija ei olekaan toinen hirvi.

Koirajahdin järjestely seuruejahtina on parasta aloittaa siten, että edellisenä päivänä ilmoitetaan koiramiehille maastot, johon he saavat mennä niin varhain kuin haluavat, kuitenkin viimeistään aamun sarastaessa. Muu seurue kokoontuu kokoontumispaikalle myöhemmin. Koiraryhmät ilmoittavat mahdolliset haukut päällikölle ja passitusjärjestelyt sovitaan koiraryhmän neuvoja kuunnellen.

Hyvää jahtisyksyä

Toivottelevat voudit